

Încercarea de a demonstra daco-romanismul sefarzilor (în special al celor thessalonicieni) necesită o abordare distinctă, particularizată și ne conduce de fapt la concluzia că ei sunt de extracție got-alană (elementele de sorginte daco-romană fiind marginale mai degrabă). Ne lipsesc oictonime distincte (ei erau originari dintr-un singur oraș din Grecia), iar pe cele originare din Spania nu le cunoaștem (ne despart sute de ani de la expulzare).

Prin cercetări internet ne-a parvenit o listă incompletă de cca. 13.000 de nume ale victimelor Holocaustului, originari din Thessalonik (lista, intitulată [thessaloniki-names.pdf](#) a fost compilată de către domnul Sam Abastadol; transliterarea antroponimelor în caractere latine era în curs). Nu mai știm modul cum am intrat în posesia listei (din ce link). Numele par a fi transliterate inițial cu caractere grecești, apoi unele redactate și cu caractere latine. În unele cazuri e vorba de familii întregi care au dispărut în timpul Holocaustului.

Nu știm dacă comparația unor antroponime ar fi relevantă, dar mergem pe această direcție în absența altor indicii.

Reținem dintre antroponimele din listă: Avraam (cu prenume gen: Avraam, Jacob, Isak, Josef, Klara, Mair, Marcos, Benvenida, Mois, Perla, Samouel, Sabetai, Hanna); Aelion (Avraam, Alegra, Vital, Gracia, Ester, Jacob, Isaak, Josef, Klara, Mary, Matilde, Sabetai, Sara, Sol, Tamar, Flora, Haim); Akiva (Avraam, Gracia, Benzamin, Ovadia, Samuel, Simon,...); Halevy (Jacob, Perla, Sara), Alkalay (Jacob, Isaak, Benzamin, Solomon); Almosnino (Allegre, Alberta, Anna, Gabriel, Daniel, Leon, Barzilai,...); Amar (Avraam, Allegra, Bella, Miriam, Mois, Nissim,...); Amarilio (Aron, Vital, Isaak,..., Jodef, Bella, Bienvenida, Mois,...); Amario, Amiel, Amir, Ammir, Aboab, Abravala, Abravanel, Arditti (Avraam, Allegra, Gracia, Elias, Jacob, Isaak, Klara...); Aron; Assael; Asseo (Avraam, Aron,...); Attas; Attias; Athias; Varon; Vital; Daniel (Leon, Marcos...); Ezratti; Eliakeim; Eliezer; Errera; Eskanazi; Jacob; Isaak; Israel; Sarfati; Sasson; Sevi; Sion; Solomon; Tarfon; Tiano; Toledo; Torres; Franco; Hazan; Haim; Hassid; Hasson; Hatem. E posibil ca unele antroponime să fie imperfect transliterate...

Sasson trebuie să fi fost un antroponim extras din numele zeității Hercules Saxanus (divinitatea protectoare a pietrarilor cf. D, etc- IR I, pag. 501 și 551), doar că în ebraică אֶסְסוֹן ar putea semnifica "bucurie, jubilar", iar שָסַס- "a jefui, a prăda; a fi jefuit, a fi prădat". Reținem dintr-un articol al dlui Ion Soare- "Toponimie și istorie în județul Vâlcea"; oiconimul Sușani-Sârbi Vâlcea, actualmente regăsite distinct ca Suseni și Sârbi din Vâlcea (dar incert); Aelian putea fi extras dintr-un gentilic gen Aelii (frecvent și în Dacia; D, etc- IR I, pag. 394); Torres din sărbătoarea legată de cultul lui Poseidon Heliconios, Taurii, poate celebrată în Sythia Minor la Histria (D; etc.- "IR I", pag. 551) ?; pentru Tiano ar exista un corespondent relativ în oiconimul Tinosu pe Prahova, dar poate proveni și de la zeița vânătorii Diana cu un D înmuiat spre T; pentru Toledo, afară de oiconimul Turda nu presupunem nimic, căci antroponimul corespunde perfect localității spaniole omonime, iar în ebraică תֹלְדוֹת ar semnifica "generații"; Alkalay ar avea un corespondent incert în numele proprietarului maghiar din sat/comuna Botiz: Kallay Antal, Arditti nu poate deriva din maghiarul Erdely, ci poate din tribul iliric al aridailor, aflat între dardani și dasareți; Halevy poate din substantivul comun colibă, transliterat altfel, există și un oiconim Alava în raion Ștefan Vodă din Rp. Md. care ne determină să credem că este de influență scito-sarmatică; dar nu numai, ci și <posibil> din biblicul Levy; Attas, Attias, Athias din etnonimul dacic ori atic ?, retransliterat (incert); Ezratti pare a proveni din ebraicul 'ezrah- "băștinaș, localnic"; Eskanazi poate dintr-un nume tribal scito-sarmatic, însă Eskenazi calchiat după, dar extras în oiconimul antic Œscus ?; Asseo aduce cu Euxinos (închis) sau iranicul achšaēna, adică "negru"; D, etc.-IR I, Ed. Acad, 1960, pag. 165, conform numelui dinastic bulgar Assan; Hazan are corespondente în oiconime gen Căzănești, Ialomița ?, dar e și o funcție în cultul liturgic; iar pentru celelalte ne abținem complet...

Comparând numele doamnei Matilde Koen-Sarano, îl putem pune în conexiune cu Mons Serrorum (dar incert), în ebraică seren- "oște, osie; tiran, stăpân"; iar antroponimul omului de afaceri thessalonkan Allatini ar putea proveni de la oiconimul antic Pons Alutus (dar desigur incert, ori de la etnonimul latin -adică din Latium sau dintr-o localitate gen Latina din Moesia Superior sau toponimul Cetatea Latinilor Mehedinți- ?). Alte nume: Florentin, Modisno, Nahmias, Salem, Carasso, Ventura (antroponim purtat și de un rabin al cultului sefard din România)... Să încercăm unele comparații relative: Florentin în Timocul bulgăresc,....., Caraș, Vântur. Altele indică originea din Spania: Navarro, Saragussi... În numele talmudistului sefard Joseph Taitazak intuim un posibil etnonim, dar sub o formă neobișnuită (Tai derivat din Daia + Tazak derivat dintr-un deformat "dacic" ? Desigur incert, căci poate fi derivat dintr-un nume oriental; Tazak ne sună a Tadjik). Cuvintele ebraice au fost preluate după Lect. Univ. Laurențiu Ionescu- "Dicționarul studentului ebraic-român"; Societatea Biblică Interconfesională din România, 2006 (colaborare între Universidad Adventista del Plata, Argentina și Institutul Teologic Adventist; doar că unele semne le-am adaptat poate imperfect; în maniera de citire a vocalelor, lectorul universitar a adoptat tradiția sefardită și cea folosită în gramatica lui Gesenius)...

O altă metodă adoptată este de a verifica prenumele frecvente atribuite în Dacia care se

regăsesc eventual și la sefarzi. Aceste nume de sorginte latină sunt menționate: Felix, Fortunatus, Bellinus, Securus, Vitalis, Rufinus, Tenax, Carus, Bona, Candida, ori de factură grecească: Callistos, Eutyches, Protas, Diogenes, Hermias, Onesimus, Myro, Isidora, Passia. Traco-dacice: Butes, Dades; de altă origine: Syrillo, Synda (D, etc.- IR I, pag. 418) sau gentilicele de Ulpus, Aelius, Aurelius (D, etc.-IR I, pag. 446). La sefarzi regăsim prenume precum: **Vital** și Vida; **Bella**; ...; Mair poate din Myro ?; **Isidor/Izidor** și Dora; Leon, Lea și Leonora (ar putea fi puse în legătură cu simbolul leu al unei legiuni romane); Sol (din Sol Invictus ca nume feminin, din Solomon ca nume masculin); Flor(a); Mosson/Moshon/Mois (moesian sau din Moise ?); Aron; Haskia; Salvator; Boilissa ?; Blanka; Gracia; Perla; Matilde; Roza; Reina; Margarita; Lora; mai neobișnuite: Bohor și Behora (din ebraicul "binecuvântare" ?); Nissim; Menora; Bienvenida; Barzilai, Allegre/Allegra.... Dintre gentilice, doar **Aelion și Aron** poate... (primul, latin de sorginte, era frecvent și în Dacia, al doilea se regăsește și la români).

Par a proveni mai mult pe filieră got-alană și mai puțin pe filiera legionarilor romani. Și pentru că experimentatul general Q. Marcius Turbo, demnitar cu rang equestru din timpul împăratului Hadrian a fost implicat și în reprimarea insurecțiilor din Iudeea, Egipt, Cirenaica, Mauretania și în final Dacia (D, etc.-IR I, pag. 430), este posibil să fi existat o abducție de populație din ținuturile biblice, posibil nu tare semnificativă, dar purtătoare a culturii religioase, grefată ulterior peste zamolxianism ? (dar incert; nedocumentată).

Alte argumente suplimentare în acest moment chiar nu avem ! Totuși sunt prenume probabil de la contactul cu o populație aromână sau chiar daco-română, gen Dorin sau un incert Dorian... Pot proveni și din greul doric (Heracles era strămoșul mitic al dorienilor, întemeietorii Callatis-ului Op. cit. Pag. 551), dar și din oiconimul Doriones din Moesia ? Mai mult, constatăm în arborele genealogic al Palaiologilor, un Dorinos II Palaiologos Gattilusio, arhonte de Lesbos, căsătorit cu Orieta Doria în 1442. Kounio-Amarilio scrie: <One thought torture me: Why did I survive and not May, Dorin, Rita ?... we were saved by a chaine of accidents> (Lewkowicz- "The Jewish Community OF Thessaloniki. An Exploration of Memory and Identity in a Mediteranean City";, pag. 209). Toate acestea sunt incerte, totuși.

Să reluăm antroponimele: antroponimele din listă: Avraam; Aelion (Cn. Papirius Aelianus 132-135); Akiva; Halevy; Alkalay; Almosnino; Amar; Amarilio; Amario, Amiel, Amir, Ammir, Aboab (Q.

Baebius

Macer 111-115), Abravala, Abravanel, Arditti; Aron; Assael; Asseo; Attas; Attias; Athias (Atheas

- sarmatic sau geto-scit); Varon (M. Veracilius

Verus

?); Vital (C.

Avidius

/Avidio Nigrinus 115-117 sau Vittelius- guvernatorul Germaniei Superior în anul 69 al celor patru Împărați); Daniel; Ezratti; Eliakeim; Eliezer; Errera; Eskanazi; Jacob; Isaak; Israel; Sarfati; Sasson; Sevi; Sion; Solomon; Tarfon; Tiano; Toledo; Torres; Franco; Hazan; Haim; Hassid; Hasson; Hatem.

Emil Petrovici afirmă: <De obicei s-a exagerat valoarea toponimelor... ca documente istorice", aceasta după ce a scris "Istoria poporului român oglindită în toponimie", București, 1970, neputând explica astfel sâmburii toponimici în contextul multiplelor și neobișnuitelor stratificări.

Este ciudat deasemenea, că un istoric maghiar (Martyn Rady în "Nobility, Land and Serice in Medieval Hungary", Palgrave Mac Millan, 2000) numește apărătorii unor fortificații (ei chiar locuiau în acestea) cu termenul ewrii, örök !? (Poate auxiliari din triburi kabare ?).

Să fi plecat cei trecuți la religia mozaică din Dacia/Goția karaiți și să fi îmbrățișat în peninsula hispanică cultul main-stream mosaic ? Cine să poată răspundă la o asemenea chestiune dificilă !? Și poate nu chiar toți sunt daco-romani la origine, pot avea și alte influențe... Greu de răspuns.

Totuși, reanalizând totalitatea datelor disponibile (limitate totuși), concluzionăm că populația sefardă thessalonikană prezintă elemente predominante scito-sarmatice de tip got-alanic (altfel spus, ei se formează în peninsula Crimeea –și ca identitate religioasă-, staționând în Dacia/Goția în secolele III-IV, de unde trec în Moesia și Tracia, migrând apoi spre vest. De peste tot preiau elemente marginale care ne conturează per ansamblu convingerea că există puncte comune cu populația sefardă, dar nu neapărat identitate perfectă). Altfel spus, la noi puteau exista observanți înclinați spre ritul karait, dar nu în asemenea măsură încât să adopte cultul mozaic (forma -ritul- arian<ă> al credinței creștine fiind suficient și satisfăcător grefat pe convingerile ancestrale). Altfel spus, gepizii nu staționează în aceeași măsură ca și goții în Crimeea, pentru a prelua elementele scito-sarmatice și a-și asuma mai mult decât ritul karait, rerafinat în credința creștină de rit arian.

Spus clar: observanții nu înseamnă de rit mozaic. Resturi got-alanice, mixate cu autohtoni persistă în așezarea medievală de la Bratei, dar e discutabil unde s-au relocat cu timpul și mai

Argumente pentru posibilul got-alanism (ipotetic) al sefarzilor

Scris de Valentin-Claudiu I. DOBRE

Joi, 13 Mai 2021 17:31 - Ultima actualizare Vineri, 14 Mai 2021 19:20

ales cum s-au reamestecat și cu cine.

Copncluzia ar fi că elementele daco-romane ar fi oarecum marginale acolo unde e posibil să existe (Avital pare extras din Vitalis/Vitalianus, iar Ezratti ar semnifica în ebraică băștinaș, dar de unde anume ?). Este posibil însă ca în spațiul de sub influența Poloniei, un număr mai mare de descendenți daco-romani ori got-alani să fi acceptat cultul mozaic (ca respingere a cultului romano-catolic, care avea particula romano- în titulatură. E exclusiv o opinie).

O altă posibilitate este ca soldații Legio X Fretensis (având campul la sfârșitul Aelia Capitolina, în Iudeea), apoi la Aila (numele roman și arab pentru Aqaba) în Iordania, staționați mult timp în Iudeea, Siria, Ierusalim și Aila (Iordania), să fi fost mutată pentru luptele contra goților la Dunăre, ajungând în final în Spania (ca auxiliari ai uneia dintre populațiile germanice care au stăpânit Spania: goți, suebi, vandali/alani)...

Avem însă că convingerea că aceasta nu schimbă cu nimic apropierea dintre noi și sefarzi (punctele comune indiferent pe ce filieră acestea ar proveni).

Scris de Valentin-Claudiu I. DOBRE și Gheorghița N. Dobre din surse scrise și internet